

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI 2024 YILI RAPORU

DİYARBAKIR
ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI
2019

Bu rapor Diyarbakır'da kadın, çocuk ve LGBTİ+ hakları alanında çalışma yürüten şiddetle mücadele ağı bileşenleri tarafından oluşturulmuştur.

2023-2024 yılları arasında Diyarbakır'da kadınlara, çocuklara ve LGBTİ+lara yönelik gerçekleşen hak ihlallerinin verilerini ve değerlendirmesini içermektedir.

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI 2024 YILI DİYARBAKIR ŞİDDET RAPORU

1. RAPORUN AMACI

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı; kadına, çocuğa ve LGBTİ+lara yönelik şiddet ve hak ihlalleri alanında Diyarbakır'da çalışma yürüten meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve sendikaların bir araya gelerek mücadeleyi ve dayanışmayı büyütmek amacıyla kurmuş oldukları bir ağıdır. Bu ağ; mücadeleyi daha etkin ve güçlü bir şekilde yürütmek, süre giden şiddetin farklı boyutlarını belirlemek, nedenlerini tespit etmek ve bu konuda veri toplama ihtiyacını gidermek amacıyla kurulmuştur. 7 Mart 2019'da kuruluşunu deklare eden Şiddetle Mücadele Ağı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaratmış olduğu kadına ve LGBTİ+ bireylere yönelik her türlü ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele etmektedir. Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı, her yıl yayımlanan raporlar aracılığıyla kadına yönelik şiddet başvurularını ortak veri tabanında buluşturarak il düzeyinde veri oluşturmak, bu verilerden yola çıkarak kadına yönelik şiddetle daha etkili bir biçimde mücadele etmek ve gerçeklik üzerinden etkin hak temelli mücadele yürütmeyi amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM ve VERİLER

Ağ bileşenlerinden; Rosa Kadın Derneği, Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi, Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonunun verilerinden, 20.11.2023-20.11.2024 tarih aralığında bileşenler tarafından alınmış başvurulara ve Özgürlük için Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu, KESK Amed Kadın Meclisi (Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen) Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabipler Odası Kadın Komisyonu ve Dayanışmanın Kadın Hali Derneği değerlendirmelerine dayanmaktadır.

Aynı zamanda bu raporda ağ bileşeni kurumların, şiddet başvurularının süreçlerini yürütürken edindikleri gözlemler, tespitler ve çözüm önerilerine de yer verilmiştir. Elimizdeki verilere göre; vakaları bu rapor aracılığıyla sizlerle paylaşmak istiyoruz. Şiddetle mücadele ağında başvuru alma yöntemiyle çalışan kurumların oluşturduğu veri havuzuna göre Diyarbakır özelinde 20 Kasım 2023- 20 Kasım 2024 tarihleri arasında toplam 3625 başvuru yapılmıştır. Bu başvurular başvuru beyanlarına göre kategorize edilmiştir. Fakat bir şiddet türünün birden fazla şiddet türünü içerdiği unutulmamalıdır. Açıklayacağımız veriler şiddetin iç içeliği göz önüne alınarak ve başvuru beyanları esas alınarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı başvuru sayısı ile şiddet türlerinin sayıları doğru orantılı değildir. Fiziksel şiddet aynı zamanda hem psikolojik hem ekonomik hem de cinsel şiddet içerebilmektedir. Bu sayılar gerçek şiddet oranlarını yansıtmamaktadır. Zira rapor dışında kalan ve adli makamlara yansımayan olaylar ile hiçbir kuruma yansımamış olaylar bu sayıların dışındadır. Bu esasa dayanarak Diyarbakır'da başvuru mağdur beyanlarına göre;

Şiddet Türü	Başvuru Sayısı
Psikolojik Şiddet	1204
Ekonomik Şiddet	861
Fiziksel Şiddet	969
Cinsel Şiddet	265
Dijital Şiddet	261
Mobbing	334
Kasten Öldürme	2
Kasten Öldürmeye Teşebbüs	2
İntihara Teşebbüs	26
İşkence ve Kötü Muamele	6
Ajanlaştırma	7
Kolluk Baskısı	7
Açlık Grevi	8
Hapishane İhlalleri	3
Ev Baskını	1
Sürgün	2
Sağlık Hakkı İhlali	1

Not: Birden fazla şiddet türü aynı olay içinde yer alabilir; dolayısıyla toplam başvuru sayısı ile bireysel şiddet türleri sayısı örtüşmeyebilir.

2023 ve 2024 Yılları Şiddet Verilerinin Sosyolojik ve Hukuki Analizi

Genel Eğilimler ve Toplumsal Dinamikler

2024 yılına ait veriler, 2023 yılına kıyasla hemen hemen tüm şiddet türlerinde bir artış olduğunu göstermektedir. Özellikle cinsel şiddet (%10,4), ekonomik şiddet (%7,6) ve fiziksel şiddet (%6,5) artış göstermiştir. Bu artışlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve şiddet döngüsünün derinleştiğine işaret etmektedir.

Sosyolojik olarak, artışın nedenleri arasında ekonomik kriz, devletin cezasızlık politikaları ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili ayrımcı uygulamalar yer almaktadır. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarının engellenmesi ve dijital platformların artan şekilde birer baskı aracı haline gelmesi, şiddetin yeni biçimlerini doğurmuştur. Özellikle dijital şiddetteki artış, teknolojinin kadınlar aleyhine nasıl kullanılabileceğini gözler önüne sermektedir.

2023 ve 2024 yılları arasında cinsel ve fiziksel şiddet vakalarındaki artış, kadına yönelik şiddetin yalnızca özel alanla sınırlı olmadığını, kamusal alanlarda da devam ettiğini göstermektedir. Bu durum, toplumsal normların ve ataerkil yapının etkisinin azalmadığına işaret etmektedir.

Kadın Cinayetleri ve Cezasızlık

2024 yılı verileri, kadın cinayetlerinde cezasızlık politikasının devam ettiğini gözler önüne sermektedir. Kadınların yaşam hakkını tehdit eden bu durum, yalnızca bireysel şiddet vakalarıyla sınırlı kalmayıp, sistematik bir problem haline gelmiştir. Faillerin ceza indirimlerinden yararlandığı davalar, şiddet uygulayıcılarını cesaretlendiren en önemli faktörlerden biridir.

Hukuki olarak, 6284 sayılı Kanun'un etkili uygulanamaması, koruyucu ve önleyici tedbirlerin yetersizliği, kadınların şiddet döngüsünden çıkmasını zorlaştırmaktadır. 2024 yılında alınan tedbir kararlarının çoğunlukla kopyala-yapıştır mantığıyla düzenlenmesi, kadınların özgün taleplerinin dikkate alınmadığını göstermektedir.

Ekonomik Şiddet ve Toplumsal Kriz

Ekonomik şiddetteki artış (%7,6), ekonomik kriz ve yoksullukla doğrudan ilişkilidir. Kadınlar, aile içindeki ekonomik kaynaklara erişimden mahrum bırakılmakta ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanamadan şiddet döngüsüne hapsedilmektedir. Bunun yanı sıra, nafaka hakkına yönelik saldırılar ve kadın istihdamını teşvik eden politikaların eksikliği, ekonomik şiddeti artıran diğer faktörlerdir.

Hukuki çerçevede, ekonomik şiddetle mücadele edilmesi için kadınların iş gücüne katılımını artıracak mekanizmaların geliştirilmesi, nafaka hakkının korunması ve devlet destekli ekonomik yardım mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak 2023 ve 2024 yıllarında bu yönde somut bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Psikolojik ve Dijital Şiddet

Psikolojik şiddet, en yaygın şiddet türlerinden biri olarak 2023 yılında da öne çıkarken, 2024 yılında %4,7 oranında bir artış göstermiştir. Kadınlar, özellikle aile içi şiddet, tehdit ve manipülasyon gibi yollarla psikolojik baskı altına alınmaktadır. Dijital şiddetteki %4,4'lük artış ise, sosyal medya ve dijital araçların şiddet faileri tarafından daha sık kullanılmaya başladığını göstermektedir. Özellikle kadınların çevrimiçi taciz, tehdit ve özel bilgilerin ifşası gibi saldırılara maruz kalması, dijital ortamların kadınlar için güvensiz hale gelmesine neden olmaktadır.

Hukuken, dijital şiddetle mücadelede somut adımlar atılmamıştır. Özellikle siber suçlarla mücadeleye yönelik yasal düzenlemelerin yetersizliği, kadınların hukuki korunmadan yoksun kalmasına yol açmaktadır.

Kadın Sığınaklarının Durumu

2024 yılında da kadın sığınaklarının yetersizliği önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kayyım politikaları nedeniyle işlevsiz hale getirilen sığınaklar, şiddet mağduru kadınların güvende olmasını zorlaştırmaktadır. 2024 yılı itibarıyla belediyelerin kadın sığınaklarını yeniden açma çabaları umut verici olsa da mevcut kapasite, artan şiddet vakalarıyla başa çıkmakta yetersizdir.

Devlet Politikaları ve Toplumsal Etkiler

2024 yılı boyunca devletin kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin bir politika geliştirememesi dikkat çekmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin etkileri, şiddetin artışında önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Devletin cezasızlık politikaları, faileri cesaretlendirmekte; kadınların adalete ve koruma mekanizmalarına olan güvenini sarsmaktadır.

Sosyolojik olarak, kadınların karşı karşıya kaldığı şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil yapıların bir sonucudur. Hukuki mekanizmaların güçlendirilmesi, toplumsal farkındalık kampanyalarının artırılması ve kadınların güçlendirilmesine yönelik politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

#	Şiddet Türü	2023 Verileri	2024 Verileri	Değişim (%)
1	Cinsel Şiddet	240	265	10.41666666
2	Dijital Şiddet	250	261	4.399999999
3	Ekonomik Şiddet	800	861	7.625
4	Fiziksel Şiddet	910	969	6.483516483
5	Mobbing	320	334	4.375
6	Psikolojik Şiddet	1150	1204	4.695652173
7	Kasten Öldürme	3	2	-33.33333333
8	Kasten Öldürmey...	1	2	100.0
9	İntihara Teşebbüs	20	26	30.0
10	İşkence ve Kötü ...	5	6	20.0
11	Ajanlaştırma	6	7	16.66666666
12	Kolluk Baskısı	6	7	16.66666666
13	Açlık Grevi	7	8	14.28571428
14	Hapishane İhlalleri	2	3	50.0
15	Ev Baskını	1	1	0.0
16	Sürgün	1	2	100.0
17	Sağlık Hakkı İhlali	1	1	0.0

DEĞERLENDİRMELER

Kadına, çocuklara ve LGBTİ+ bireylere yönelik şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkisizliği, 2023 ve 2024 yıllarında artan şiddet vakalarının en önemli nedenlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Hukuki değerlendirme kapsamında şu temel sorunlar tespit edilmiştir:

1. 6284 Sayılı Kanun'un Etkin Uygulanamaması

6284 Sayılı Kanun, kadına yönelik şiddetle mücadelede temel bir araçtır. Ancak, bu kanunun uygulanmasında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Koruyucu tedbir kararlarının yetersizliği, kadınların can güvenliğini tehdit etmektedir. Örneğin, koruma kararlarının "kopyala-yapıştır" yöntemleriyle verilmesi ve kadınların taleplerinin dikkate alınmaması, sistemin ciddiyetsizliğini göstermektedir. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin ardından, 6284 Sayılı Kanun'un uygulanmasında daha büyük aksaklıklar yaşandığı gözlemlenmiştir.

2. Cezasızlık Politikaları

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri davalarında, yargı süreçlerinde faillere uygulanan iyi hal ve haksız tahrik indirimleri, caydırıcılıktan uzak bir yargı sistemi yaratmaktadır. Bu durum, kadınların adalete erişim konusundaki güvenini azaltmakta, şiddet faillerinin cesaretlenmesine yol açmaktadır. Cezasızlık politikaları, yalnızca kadınlar için değil, LGBTİ+ bireyler için de sistematik bir sorun haline gelmiştir. Trans bireylere yönelik nefret cinayetlerinde adaletin sağlanamaması, devletin insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmediğini açıkça göstermektedir.

3. Kadınların Ekonomik Hakları ve Nafaka Hakkı

Hukuki düzenlemelerde, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını destekleyecek mekanizmaların eksikliği, şiddetle mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Nafaka hakkına yönelik saldırılar ve bu konuda yapılan yeni düzenleme önerileri, kadının ekonomik güvencesini tehdit etmektedir. Ekonomik bağımsızlık eksikliği, kadınları şiddet döngüsüne hapsedmektedir.

4. LGBTİ+ Hakları ve Yasal Koruma Eksikliği

LGBTİ+lar, nefret suçları ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaya devam etmektedir. Ancak, nefret suçlarıyla ilgili yasal düzenlemelerin yetersizliği, bireylerin güvenliğini sağlamaktan uzaktır. Özellikle, devlet yetkililerinin nefret söylemleri, LGBTİ+ ların temel haklarının ihlal edilmesine yol açmaktadır.

Özel Savaş Politikalarının Kadınlara Etkisi

Tarihte şahit olduğumuz tüm savaşlarda ve kaotik süreçlerde tecavüz, taciz, kaybettirme, yoksullaştırma ve zorla göç bir savaş taktiği olarak kullanılmış, böylece bir grubun diğerini ideolojik, kültürel, siyasal ve toplumsal anlamda baskı altında tutmasının aracı olmuştur. Bu süreçlerde kadın bedeni ve toplumsal cinsiyetle doğrudan bağlantılı olan her şey çatışmaların odak noktası haline gelmiştir.

Bu tür durumlarda kadın bedeni üzerinde geliştirilen politikalar, sadece kadını değil aynı zamanda yaşadığı toplumu, ulusu, ulusun kültürel ve kimlik yapısına yönelik olarak geniş bir alanı hedeflemektedir. İktidarlar toplumsal cinsiyet normları çerçevesinde geliştirdiği politikalar ile farklı etnik, siyasal ve kültürel kimliklere, hakim gücün kendisi olduğu mesajını vermektedir.

Özel savaş politikalarını bir çok ana başlık altında değerlendirebiliriz. Özel savaş bağlamında, kadına yönelik şiddet politikaları toplumsal cinsiyet eşitsizliği, savaş stratejileri ve devletin şiddetle mücadele politikaları arasındaki karmaşık ilişkiyi anlamamıza yardımcı olur. Özel savaş, genellikle devlet dışı aktörler veya yerel direniş grupları tarafından yürütülen, klasik askeri çatışma yöntemlerinden farklı olarak, sivil halk üzerinde çeşitli yollarla baskı kurmayı hedefleyen bir savaş türüdür. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet, hem bir savaş aracı hem de savaşın dolaylı etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddet devlet nezdinde, çoğu zaman stratejik bir araç olarak kullanılmaktadır. Savaşan gruplar, karşı tarafın moralini bozmak, halk arasında korku yaratmak, nüfusu kontrol altına almak veya toplumsal yapıyı sarsmak amacıyla kadınlara yönelik cinsel şiddet ve taciz gibi insan hakları ihlalleri gerçekleştirmektedir. Kadınların tecavüz edilmesi, köleleştirilmesi veya sistematik olarak hedef alınması, devlet politikalarının hayata geçirilmesi bağlamında sıkça görülen bir uygulamadır.

Bazı durumlarda, devletin güvenlik politikaları veya ordu/paramiliter güçlerin eylemleri, kadına yönelik şiddet eylemlerini göz ardı etmekte, kendi yöntemleri ile hayata geçirmekte veyahut teşvik etmektedir.

Uluslararası hukuk, özellikle savaş suçları, insan hakları ihlalleri ve cinsel şiddet konularında kadınların haklarını korumaya yönelik çeşitli düzenlemelere sahiptir. Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) gibi kurumlar, savaş sırasında kadınlara yönelik cinsel şiddeti savaş suçu olarak tanıır ve buna karşı hukuki sorumluluklar getirir. Ancak, özel savaş gibi düzensiz çatışmalarda bu tür suçların tespiti ve faillerinin cezalandırılması çok daha zor olmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası toplumun bu tür suçlara karşı daha etkin bir şekilde müdahale etmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli bir rol oynayabilir.

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansımasıdır ve özel savaş politikaları, bu eşitsizliğin daha görünür hale gelmesine neden olmaktadır veyahut bir sonucudur. Kadına yönelik şiddetle mücadele, sadece hukuki değil, aynı zamanda toplumsal, ekonomik ve kültürel bir yaklaşım gerektirir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet, özel savaş bağlamında, devletin savaş stratejileri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve çatışmanın doğrudan etkileriyle şekillenen bir olgudur. Savaş ve çatışma ortamları, kadınları sadece fiziksel olarak değil, psikolojik ve toplumsal olarak da derinden etkiler. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet, hem savaşın bir sonucu hem de özel savaşın bir aracı olarak işlev görmektedir. Bu nedenle, Türkiye’deki kadına yönelik şiddeti anlamak, sadece toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile değil, aynı zamanda özel savaş politikalarının etkileriyle de ilişkili olarak ele alınmalıdır.

Süregelen özel savaş politikaları toplumun farklı kesimlerindeki tüm kadın ve çocukları hedef alsada Kürt kadınlar, özel savaş politikaları nedeniyle yalnızca toplumsal cinsiyet açısından değil aynı zamanda etnik kimlikleriyle de saldırıya uğramaktadırlar. Bu da onların kimliklerini ve aidiyet duygularını yeniden inşa etmelerine yol açmıştır. Kadınların yaşadığı travmalar, onların kimliklerini daha da pekiştirmiş ve bu bağlamda özgürlük ve eşitlik mücadelesi daha da anlam kazanmıştır. Kadınlar aynı zamanda toplumsal eşitlik ve özgürlük için mücadele eden bireyler olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Erkek, reis, aile güzellemelerinin siyaset mecralarında sürekli arz edildiği ve buna yönelik politikaların kirli işbirlikleri yarattığı aile içi şiddetin , paydaş katliamlar örgütlemeye dönüştüğü ortadadır. 21 Ağustosta evinden çıkan , kaybolduktan 19 gün sonra cenazesi bulunan Narin Güran bölgede şiddetin, katledilmenin, kaybedilmenin hafızasını tazelemiştir. Bu olay Söz konusu bir çocuk bile olsa çıkar ilişkilerinin işbirliğini ortaya koymaktadır. Yargı sürecinin takibinde edindiğimiz izlenimler kutsal aile , reis -erkek işbirliğinin özeti mahiyetinde olmuştur.

31 mart 2024 yerel seçimlerinde kürdistanda son sekiz yıldır süregelen kayyım rejimi halkın iradesiyle son bulmuş , bir çok belediye dem parti yönetimine geçmiştir. Ancak seçimlerin üzerinden 6 ay gibi bir süre geçtikten hemen sonra kayyım politikaları yine devreye konmuştur. Yerel yönetimlerin kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmalarını oluşturma ve hayata geçirme süreçleri , ürettikleri politikaların kadınların şiddete maruz kalma süreçlerinde önleyici ve caydırıcı bir rolü geçmişte olduğu gibi bugün de belirleyicidir. Ancak kürdistana uygulanan özel muamele ve politikalar bu anlamda kadınlar, çocuklar , gençler kısacası tüm toplumsal kesimleri oldukça etkilemiş , devlet eliyle organize edilen kayyım politikaları bugün de sistematik bir şiddet halini almıştır.

Sonuç olarak devletin özel savaş politikalarının Kürt kadınlara etkisi, sadece fiziksel şiddet ve ekonomik zorluklarla sınırlı değildir. Aynı zamanda psikolojik, toplumsal ve kültürel düzeyde derin etkiler yaratmıştır. Ancak bu etkilere rağmen Kürt kadınlar, direnişleri ve aktivizm ile kendi kimliklerini ve haklarını savunmaya devam etmişlerdir. Bu süreç, Kürt kadınların toplumsal değişim ve dönüşümdeki rolünü güçlendirmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Geçtiğimiz yıldan bu yana kadına yönelik şiddet ciddi bir şekilde artış göstermiştir. Şiddetin bu denli açık bir şekilde kamuoyuna yansması ve ciddi bir artış göstermesinin temel sebebi devletin uyguladığı cezasızlık politikasıdır. Kadınlar ne yazık ki şiddetin her türüsüne maruz kalmakta ve devletin uygulamış olduğu cezasızlık politikası erkeklere güç vermeye devam etmektedir.

Adalet erişimin önündeki engeller, var olan sistemin etkin ve yeterli bir şekilde uygulanmaması, kadınların inandırıcılığın sorgulanması durumları, kadınların ihtiyacı olan koruyucu ve önleyici tedbirlerin verilmemesi veya yetersiz verilmesi, tedbirlere uymayan şiddet failine zorlama hapislerinin uygulanmaması, dosyalarda gizlilik kararları verilerek ceza davalarının kamuoyundan ve kadın örgütlerinden kaçırılması, kadın örgütlerinin müdahillik taleplerinin reddedilerek şiddet mağduru kadının yalnızlaştırılması, şiddet faillerine hiç ceza verilmemesi ya da verilen cezalarda haksız tahrik, iyi hal indirimi gibi sembolik cezaların uygulanması durumu kadına yönelik işlenen suçların yargı eliyle cezasızlıkla sonuçlanmasına yol açmaktadır. 6284 sayılı kanun Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli mekanizmalardan biridir. İstanbul Sözleşmesinin feshinden sonra 6284 sayılı kanunun uygulanmasında da çok ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kadınlar, 6284 sayılı Kanundan çoğunlukla önleyici tedbir kararları çerçevesinde faydalanmaktadır. İstanbul sözleşmesinden çekilme kararı sonrası koruma tedbiri başvuruları gerekçesiz veya somut delil yokluğundan reddedilmektedir. Oysaki 6284 sayılı yasaya göre koruma tedbirleri için somut delil şartı aranmaması, mağdurun/kadının beyanına üstünlük tanınması gerekir. Tedbir kararlarının çoğu kopyala yapıştır şeklinde verilmekte kadınların özgün taleplerini karşılamamaktadır. Önleyici tedbirlerin bir kısmı dışında kalan tedbirler fiili olarak uygulanmamaktadır.

Geçici maddi yardım ve sığınak sağlanması gibi kadınların güçlenmesine yönelik destekleri içeren kararlar daha az alınmakta, şiddet uygulayanı evden uzaklaştıran tedbir kararları çalışmayan pek çok kadının ekonomik olarak güçsüz kalmasına sebep olmaktadır.

Son günlerde Aile Hukuku alanındaki uyuşmazlıklarda zorunlu arabuluculuk konusu gündeme getirilmektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, devletin görevi olan yargısal sistemin yerine geçirilmeye çalışılmaktadır. Aile hukuku kaynaklı davalarda özellikle boşanma davalarının neredeyse çoğunluğunda şiddet vardır. Herhangi bir yargılama yapılmadan şiddet olup olmadığının ayrımının yapılması olası değildir. İktidarın aile arabuluculuğu çalışmaları, ‘ailenin bekası’ adı altında cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir.

Geçtiğimiz günlerde 9.Yargı paketiyle bazı kanunlarda değişiklik yapılarak “etki ajanlığı” gibi hukuki olmayan, siyasi bir kavramı hukuk sistemine sokulmaya çalışıldı ve ardından ilgili düzenleme geri çekildi. Ancak hükümet tarafından “maddenin yeniden düzeltilip, geri getireceğiz” söylemleri devam etmektedir. Etki ajanlığı yasasının, kadın hakları mücadelesi ve erkek şiddeti ile mücadeleye zarar vereceği açıktır. Yasa, özellikle kadın hakları savunucularını, sivil toplum örgütlerini ve kadınların kendilerini ifade etme yollarını kısıtlayarak, kadınların şiddetle mücadele etmekteki en büyük güç kaynaklarını yok edebilir. Yasa teklifinin tekrardan kabulü kadınların şiddetle mücadele etmesinin önündeki engelleri daha da arttıracak, kadınların haklarını savunmak için gerekli olan yasal ve toplumsal zemini daha da daraltacaktır.

Dünya ve Türkiye’de kadınların ücretsiz, erişilebilir ve güvenli kürtaj hakları engellenmeye devam etmektedir.

Türkiye’de 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun ile doğum kontrol ve kürtaj hakları güvence altına alınmıştır. Yasada herhangi bir değişiklik yapılmamış olmasına rağmen uygulamada hastanelerde keyfi olarak kürtaj yapılmamakta, kürtaj kararı kadınlara bırakılmamakta, kadınlara görevliler tarafından yanlış ve eksik bilgi verilmektedir. Her kadın çocuk sahibi olmamaya ya da ne zaman kaç çocuk doğuracağına karar verme hakkına sahiptir. Kadınlar geleneksel yöntemlerle kürtaj olmayı deneyerek ya da kötü koşullarda kürtaj yaptırarak hayatlarını riske atmakta ya da doğurmak zorunda kalmaktadırlar. Kadınların önündeki bu engellemeler, kendi bedenleri ve hayatları üzerinde söz sahibi olmalarına izin vermeyerek kadınlar üzerindeki erkek egemen baskıyı derinleştirmektedir.

HPV aşısı, rahim ağzı kanseri başta olmak üzere HPV'nin neden olduğu birçok kanser türüne karşı koruma sağlar.

Kadın sağlığını ciddi şekilde tehdit eden bu hastalıkların önlenmesinde etkili bir çözüm sunar. Aşının ücretsiz olması, toplum sağlığını korumak, düşük gelirli kadınların da bu koruyucu hizmete erişimini sağlamak ve sağlık eşitliğini artırmak için hayati öneme sahiptir. Ancak Türkiye’de HPV aşısının ücretsiz olması için açılan davalarda, mahkemeler ücret iadesi taleplerini reddetmiştir. Bu durum, kadınların sağlık hakkına erişimde yaşadığı sorunları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gözler önüne sermektedir.

6 Şubat 2023 yılında meydana gelen deprem Diyarbakır dahil 10 ili etkilemiş bulunan depremin etkile ne yazık ki halen devam etmektedir. Depremin üzerinden 22 ay geçmesine rağmen barınma sorunları devam etmekte, konteyner kentlerde gıda ve sosyal altyapı eksiklikleri sürmektedir. Sağlık hizmetlerinde personel yetersizliği ve çevresel tehditler halk sağlığını tehlikeye atmaktadır. Psiko-sosyal destekler yetersiz, eğitimde fiziki şartlar ve personel eksikliği sorunları devam etmektedir. İşsizlik ve nitelikli iş gücü kaybı gibi ekonomik zorluklar yaşanmakta, kadınların ekonomik faaliyetlere katılımı kısıtlı kalmaktadır.

Bilindiği üzere 2016 yılında başlayıp 2024 yılında sona eren kayyım politikası bölgede ve Diyarbakır’da birçok sığınma evini işlevsiz hale getirmiştir.

Nüfusu yüz bini geçen belediyelerin kadın sığınağı açması gerekirken belediyeler sığınak açmadıkları gibi var olan sığınakları da kapatıp işlevsiz hale getirmiştir. Sığınaklardaki kadınların durumuyla ilgili bilgi alınması neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Her ne kadar Yerel seçimlerden sonra belediyeler yeniden sığınak açmış olsa da bugün bölgede ve Diyarbakır’da kadın sığınaklarının sayısı yetersiz kalmaktadır. Sığınak ihtiyacının bir kısmı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olan ŞÖNİMLer tarafından giderilmektedir fakat ŞÖNİMLerin koşulları ve kötü uygulamaları kadınların şiddet uygulayanla aynı eve geri dönmesine yol açmaktadır. Şönimlerde karşılaşılan kötü uygulamaların başında kadınlarla caydırıcı ve yanlış bilgilerin paylaşılması, sığınak ve diğer uzman desteklerine ilişkin taleplerin darp raporu veya tedbir kararı olmadığı için reddedilmesi, 12 yaşından büyük erkek çocuklarının kadınlarla birlikte sığınaklara alınmaması, mülteci/yabancı kadınların sığınak taleplerinin reddi uygulamaları gelmektedir

31 Mart 2024 Yerel seçimlerden sonra, 8 yıl aradan sonra bölgede ve Diyarbakır’da belediyeler yeniden işlev hale gelmiştir. 2024 Yerel seçimlerden sonra Diyarbakır’da Büyükşehir Belediyesi tarafından yeniden kadın sığınma evlerinin açılması, kadın danışma birimlerinin aktifleştirilmesi ve şiddet mağduru kadınlar için baro-belediyenin iş birliği yaparak protokol imzalamış olması her ne kadar bizi güçlendirmiş olsa da 8 yıllık kayyım politikasının kadın alanında yaratmış olduğu tahribatını kolay kolay toparlanmayacağı ortadadır. 25 Kasım’a girdiğimiz bugünde devlet tarafından Hakkâri ile başlayıp, İstanbul-Esenyurt, Batman, Mardin ve Halfeti belediyelerine kayyım atanmış olması irade gaspıdır. Atanan kayyımlar, ilk andan itibaren kadın çalışmalarını hedef alarak bütün kadın kazanımlarını tasfiye etmekte, kadınların toplumdaki etkinliğini yok saymaktadır.

DİYARBAKIR KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU'NDA YAŞANAN HAK İHLALLERİNE İLİŞKİN TESPİTLER

Türkiye hapisanelerinde tutulan birçok mahpus 27 Kasım 2023 tarihinde, başta İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda süregelen tecridin kaldırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır. Açlık Grevleri İzleme ve Takip Koordinasyonu bileşenleri olan Diyarbakır Barosu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Tutuklu Aileleri ile Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği olarak gerek mahpuslar tarafından gerekse de mahpus yakınlarından yapılan başvurular üzerine, 2024 yılı Ocak ayında kurum temsilcilerinden oluşan heyet Diyarbakır Kampüs Hapishaneleri, ziyaret edilmiştir. Heyetin Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan mahpuslarla 30/11/2023 ve 08/12/2023 tarihinde yapmış olduğu görüşmede;

- 27 Kasım'da açlık grevine başladığını, grevin on gün boyunca sürdüğünü, 12/8/6 kişilik odada kalındığını, odanın hijyeninin mahpuslar tarafından sağlandığını,
  - Limon, tuz, şeker, karbonatı sıvı halde tüketildiğini, meyve suyu ve ayran alındığını, vitaminlerin iâşe bedeli dışında verildiğini,
  - Grev süresince, sadece ilk gün doktorun geldiğini, sonrasında sağlık personeli tarafından kilo, tansiyon, ateş, nabız ölçümleri yapıldığını, kan ve şeker oranlarına bakılmadığını, (kontrollerin hafta içi sağlık personeli tarafından, hafta sonu da gardiyan tarafından yapıldığını ve kontrollerin 10:00 - ile 10:30 arasında olduğunu) Bu ay boyunca hastane sevklerinin yapılmayacağına ilişkin kendilerine bilgi verildiğini,
  - Grev süresince, personellerin rahatsızlık verici üslupları olduğunu, İlk iki gün hapishane idaresinin mahpuslara hiçbir şey vermediğini, kendilerinin talep ettiği, karışık aromalı meyve suyu verildiği, suyun kendilerince alındığını, vitaminin verilmediğini,
  - Grev süresinin bitiminden sonra bir kısım mahpusun hastaneye çıkarıldığını, demir kelepçe takıldığını ve fazlaca sıkı bir şekilde olduğunun personele belirtilmesine karşın çıkarılmadığı veya gevşetilmediği ve hatta sözlü tartışmanın yaşandığı,
- Grevden sonra verilen yemeklerin çok kötü olduğu, haşlanmış katı patates ve pirinç lapası verildiği, mahpusların kendi imkanları ile çorba yapabildikleri, revirdeki doktora rahatsızlıkların iletildiği ancak sevklerin sağlanmadığı belirtilmiştir.

1. Bileşeni olduğumuz kurumlara gerek aileler gerekse de mahpuslar tarafından mektup ve faks yoluyla yapılan başvurular üzerine yaşanan hak ihlallerinin tespiti ile ilgili olarak raporlama çalışmaları kapsamında 2024 yılı içerisinde Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na rutin ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar ve cezaevleri idareleriyle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda edinilen tespit ve izlenimler şu şekildedir;

Mahpuslar tarafından yemeklerde hijyen koşullarına uyulmadığını, yemeklerin besin değerinin düşük olduğunu ve yağlı bir şekilde getirildiğini, 1 Mayıs günü mahpuslara verilen toplu yemeğin içinden mermi çıktığını, olaya ilişkin mahpusların suç duyurusunda bulduklarını, yemekler dolayısıyla mahpusların zehirlendiğini, yemek zehirlenmesinden dolayı mahpusların hastaneye sevk edildiklerini, İç sorunlardan mesul müdür ile görüşme taleplerinin kabul edilmediğini, sorunlarını çözemediklerini,

Hapishaneye mahkeme ve hastane sebepleriyle giriş - çıkış yaptıklarında mahpusların usulsüz aramaya maruz bırakıldıklarını, çıplak arama uygulamasına varacak şekilde aramalara maruz bırakıldıklarını,

Genel oda aramalarının haftada birden fazla kez olduğunu, gerekçesiz bir şekilde sürekli mahpusların yanında bulunan eşyalara el konulduğunu,

Mahpusların kendilerine gelen kitap ve dergileri yasak veya başka bir karar olmamasına rağmen el konulduğunu, verildiğini,

Mahpusların kurumlara, ailelerine, arkadaşlarına gönderdikleri mektupların içeriklerinin sansürlendiğini, el konulduğunu, örneğin bir vekile yazılan hapishane koşullarını anlatan mektuptaki - yemekler dolayısıyla zehirlendiklerini belirttikleri cümlenin - üstünün çizilerek sansürlendiğini,

Mahpuslara açılan disiplin soruşturmalarında gözlem kurulu tarafından orantısız ve hukuksuz bir şekilde hücre cezalarının verildiğini, bu hücre cezalarının mahpusların infazlarının yanmasına sebebiyet verdiğini,

Mahpusların ortak spor veya sohbet haklarının kullandırılmadığını, hapishanede başlatılan kurs saatlerinin de görüş saatlerine denk getirildiği sebebiyle faydalanılmadığını,

Kantin fiyatlarının dış piyasanın üzerinde olduğunu, kendilerine hijyen paketinin verilmediğini, sadece kalitesiz bir ped verildiğini, bu pedleri kullanan mahpusların hastalandığını; idarenin ayırım yapılmaksızın ücretsiz olarak tüm mahpuslara vermesi gereken deterjanın sadece hesabında hiç para akışı olmayan mahpuslara verdikleri,

Mahpuslar hastaneye sevklerinde kendilerine çift kelepçe uygulandığını, doktor muayenesinde jandarma personelinin dışarı çıkarılmadığını, ayrıca hastaneye veya adliyeye gidiş gelişlerde mahpusun işleminin bitmesine rağmen saatlerce hapishaneye götürülmediği, çoğunlukla hapishane ring araçlarında kafes içindeki koltukta saatlerce bekletildiklerini, personelin keyfine göre mahpusların hapishaneye götürüldüklerini, aktarmışlardır.

Barolara, CPT'ye, dış kurumlara gönderilen mektuplara el konulduğunu, kimi mektuplar ve başvurular "adres yanlış" denilerek iade edildiğini, yine aynı şekilde sık sık yaşanan yemek zehirlenme vakalarına ilişkin olarak CİMER'e gönderilen başvurulara el konulduğu,

İki kadın mahpusun Ceza İnfaz Rejimi'ne göre çoklu odada kalmaları gerekirken Bakanlığın talimatıyla tekli hücrelerde kaldığı, tekli hücrede kaldığı bazı zamanlarda özel gereksinimli başka mahpusların yanlarına getirildiği, bu mahpusların psikolojik rahatsızlıkları olduğu, bu nedenle hem kendisine hem de onlara zarar verdiği, yine bu mahpusların havalandırmayı yalnızca 3 saat kullandıkları, görüşçülerinin farklı gerekçelerle sık sık yasaklandığı, insan temasının sıfır olduğu, koridor ve hastanelerde insanlarla denk getirilmemeye çalışıldığı aktarılmıştır.

KADIN HAK SAVUNUCULARINA YÖNELİK YARGI TACİZLERİNE YÖNELİK TESPİTLER

Türkiye'de 14 Mayıs 2023 tarihli genel seçimler öncesinde, 25 Nisan 2023 tarihinde gerçekleştirilen eş zamanlı polis operasyonlarında, Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesi kapsamında yasa dışı örgütü üyeliği suçlamasıyla avukatlar, gazeteciler, sanatçılar, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri üyelerini hedef alan 191 gözaltı gerçekleştirildi.

Mardin, Batman, Malatya, Urfa ve Diyarbakır'dan 25 avukat gözaltına alındı. Diyarbakır'da 4 avukat tutuklanırken, 16 avukat adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Operasyon kapsamında 50'den fazla kadın gözaltına alındı. Gözaltına alınan kadınlar arasında hak savunucusu 10 kadın avukat hakkında yapılan soruşturma sonucunda 1 kadın avukat tutuklandı, diğerleri adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

Operasyon sırasında kolluk tarafından avukatlara işkence insanlık dışı ve kötü muamele yaşağını ihlal edici muamelede bulunuldu. Ayrıca, gözaltı ve sorgu koşulları standartları sağlanmadı. Avukatlar Diyarbakır adliyesindeki nezarethanede 8 saate kadar bekletildi. Yaklaşık 1,5 saat süren bir sorgu sırasında bir kadın avukat (sorgulanmakta olan), müdafilerin itirazlarına rağmen ayakta tutuldu ve yapılan itirazların tamamı savcı tarafından reddedildi.

Avukatların ofisleri kanunsuz olarak aranarak ve eşyalara el konuldu. 2024 yılında soruşturmaların bir kısmı takipsizlik bir kısmı da kovuşturmayla dönerek sonuçlandı. Yapılan yargılamalar sırasında kadın avukatların mesleki faaliyetleri, yürüttükleri kadın mücadelesi, hak savunuculuk faaliyetleri, katıldıkları toplantı ve gösteriler suçlama konusu yapıldı. Kadın hak savunucularına dönük yapılan bu yargı tacizi sonucunda 3 kadın avukat beraat etmiş, 1 kadın avukat hakkında ise yargılama henüz devam etmektedir.

ÖNERİLER VE TALEPLER

1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Hukuki Mekanizmaların Güçlendirilmesi

6284 Sayılı Kanun'un etkin bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Bu kapsamda koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının bireysel ihtiyaçlara göre düzenlenmesi, kopyala-yapıştır uygulamalarının önlenmesi gerekmektedir.

İstanbul Sözleşmesi'ne yeniden taraf olunmalı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan politikalar benimsenmelidir.

Kadın örgütlerinin davalara müdahil olma talepleri kabul edilerek, kadınların adalet süreçlerinde yalnızlaştırılmasının önüne geçilmelidir.

Nafaka hakkına yönelik koruma mekanizmaları güçlendirilmeli, ekonomik bağımsızlığını kaybetme riski taşıyan kadınlara destek sağlanmalıdır.

Boşanma, velayet ve nafaka gibi aile hukukunu ilgilendiren davalarda arabuluculuk uygulamasına kesinlikle yer verilmemelidir.

2. LGBTİ+ Haklarının Güvence Altına Alınması

LGBTİ+ bireylere yönelik nefret söylemi ve nefret suçlarını önlemek amacıyla kapsamlı bir mevzuat geliştirilmelidir. Bu suçlara karşı caydırıcı cezalar uygulanmalıdır.

LGBTİ+ bireylerin barışçıl gösteri ve ifade özgürlüğü hakları tanınmalı, Onur Yürüyüşleri üzerindeki yasaklar kaldırılmalıdır.

Adli ve idari makamlardaki çalışanlara toplumsal cinsiyet ve LGBTİ+ kapsayıcı bir perspektif kazandırmak için eğitim programları düzenlenmelidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14. maddesi ve Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkeleri LGBTİ+ bireyler açısından hayata geçirilmelidir.

3. Cezaevlerindeki Hak İhlallerinin Önlenmesi

Mahpusların sağlık hizmetlerine erişim hakları güvence altına alınmalı, hasta mahpuslar için tahliye süreçleri Adli Tıp Kurumu'nun tarafsız raporlarına dayandırılmalıdır.

Cezaevlerindeki hijyen ve beslenme koşulları iyileştirilmeli, düzenli denetimler yapılmalıdır. Açlık grevleri gibi kritik süreçlerde mahpusların sağlığı titizlikle izlenmelidir.

Çıplak arama, keyfi eşya el koyma ve çift kelepçe uygulamaları gibi insanlık onuruna aykırı uygulamalar sonlandırılmalıdır.

Mahpusların iletişim ve ifade özgürlüğü hakkı korunmalı, sansür uygulamaları kaldırılmalıdır.

Kadın mahpuslar için tek kişilik hücre uygulamasına son verilerek toplumsal temas hakları güvence altına alınmalıdır.

ÖNERİLER VE TALEPLER

4. Kadın Sığınaklarının ve Danışma Merkezlerinin Güçlendirilmesi

Kadınların şiddetten korunması amacıyla yeterli sayıda sığınak ve danışma merkezi açılmalıdır. Nüfusu 100 bini geçen her belediyenin kadın sığınağı açma yükümlülüğü yerine getirilmelidir.

Kayım politikaları nedeniyle işlevsiz hale getirilen kadın sığınakları yeniden yapılandırılmalı ve bu mekanizmalar toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alarak işletilmelidir.

Şiddet mağduru kadınlara ücretsiz ve kolay erişilebilir psikolojik, hukuki ve sosyal destek hizmetleri sunulmalıdır.

5. Ekonomik Şiddetle Mücadele

Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını teşvik etmek amacıyla meslek edindirme ve girişimcilik programları hayata geçirilmelidir.

Mülteci kadınlar ve ekonomik olarak dezavantajlı gruplar için özel destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Kadınların iş gücüne katılım oranını artıracak politikalar geliştirilerek, aile içi ekonomik şiddetle mücadele edilmelidir.

6. Özel Savaş Politikalarının Etkilerinin Azaltılması

Toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı uygulamalara son verilmeli, Kürt kadınlarına yönelik ayrımcı ve baskıcı politikalar kaldırılmalıdır.

Kadınlara yönelik etnik ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet politikalarına son verilmeli; bu kapsamda kadın danışma merkezleri, sığınma evleri ve destek mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Çatışma süreçlerinde kadınların haklarının korunması için uluslararası insan hakları sözleşmeleri doğrultusunda adımlar atılmalıdır.

ÖNERİLER VE TALEPLER

7. Çocuklara Yönelik Şiddetin Önlenmesi

Çocuk işçiliği, cinsel istismar ve aile içi şiddetle mücadele için kapsamlı politikalar oluşturulmalıdır.

Çocukların eğitim ve sağlık haklarına erişimini artırmak amacıyla özel destek programları uygulanmalıdır.

Çocukların güvenli yaşam alanlarına erişimi sağlanmalı, deprem sonrası bölgelerdeki çocukların barınma ve eğitim ihtiyaçları hızla karşılanmalıdır.

8. Devlet Politikalarının İnsan Hakları Perspektifiyle Yeniden Yapılandırılması

Cezasızlık politikalarına son verilmeli ve şiddet faillerinin adalet önünde hesap vermesi sağlanmalıdır.

Kadın, çocuk ve LGBTİ+ bireylerin haklarını koruyacak uluslararası standartlarda politikalar geliştirilmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık artırıcı kampanyalar düzenlenmeli ve eğitim sistemine bu perspektif entegre edilmelidir.

9. Deprem Sonrası Destek Mekanizmalarının Güçlendirilmesi

Depremden etkilenen bölgelerde barınma, sağlık ve sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

Kadınların deprem sonrası ekonomik ve sosyal yaşama entegrasyonu için özel projeler geliştirilmelidir.

Çocuklar için psiko-sosyal destek hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve eğitime erişim hakları hızla sağlanmalıdır.

10. Kadın Sağlığı ve HPV Aşısı

HPV aşısının ücretsiz olması, kadınların sağlık hizmetlerine eşit erişimi açısından hayati önem taşımaktadır.

Rahim ağzı kanseri gibi hastalıkların önlenmesinde kritik rol oynayan bu aşı, toplum sağlığını koruma ve sağlık eşitsizliklerini azaltma açısından temel bir ihtiyaçtır.

Düşük gelirli kadınların aşuya erişimini sağlamak için devlet tarafından ücretsiz aşılama kampanyaları başlatılmalıdır.

Kadın sağlığını tehdit eden hastalıklara karşı koruyucu sağlık hizmetlerinin kapsamı genişletilmeli ve kadınların sağlık bilgilerine kolay erişimi sağlanmalıdır.

HAZIRLAYANLAR

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI

DİYARBAKIR BAROSU LGBTİ+ HAKLARI KOMİSYONU
DİYARBAKIR BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ
ÖHD DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU
İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU
SHU-DER DİYARBAKIR ŞUBESİ KESK AMED KADIN MECLİSİ
TMMOB İL KADIN KURULU DTO KADIN KOMİSYONU
ROSA KADIN DERNEĞİ
DAKAH-DER

KAYNAKÇA BAŞVURUCU VERİLERİ (2023-2024)

- Rosa Kadın Derneği, • Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi, • Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu,
- İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu
- ÖHD Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

DEĞERLENDİRME

Rosa Kadın Derneği, • Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi, • Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu • Dayanışmanın Kadın Hali Derneği • Özgürlük için Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu, • KESK Amed Kadın Meclisi (Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen) • Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi

DİYARBAKIR
ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI
2019